

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

درس ششم منطق پایه دهم انسانی
مهدیه شریفی پور دبیر منطق

مادری درس

سال تحصیلی: ۱۴۰۰-۱۴۰۱

شهرستان بندر خمیر

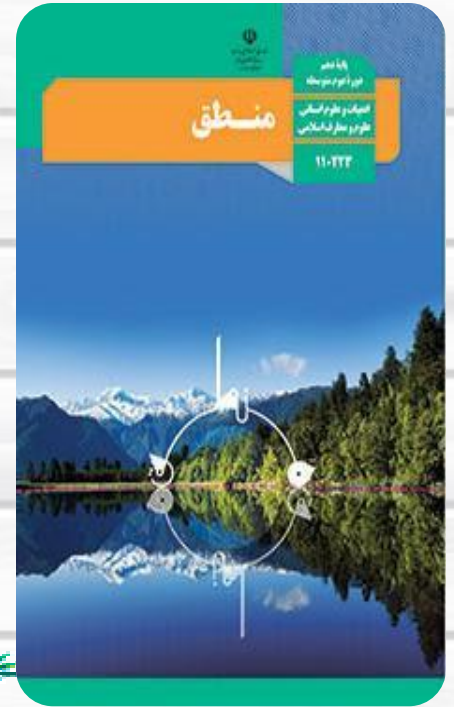

حملی

قضیه

درس هشتم:

امای درسن

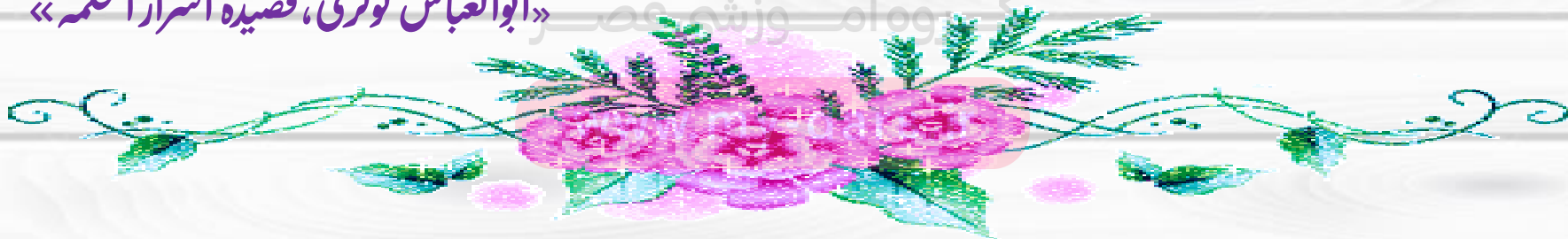

سوال دارم چندی، جواب باید داد
اگر غوامض منطقی تو را شد دست آسان
قیاس را ز چه معنی نهاده اند اشکال؟
به شکل و صورت، آن را چه نسبت است و نشان
نخست منطق بوده است یا علوم نظر؟
که این چو میزبان و آن چه سود و زیان

«ابوالعباس لوکری، قصیده اسرار الحکمه»

اهداف کلی:

آنچه که در این درس می خوانیم:

۱- اقسام جملات خبری و انشایی .

۲- تعریف قضیه و اقسام آن .

۳- اقسام قضیه حملی با تعریف قضیه، تشخیص قضیه محصوره

۴- اجزای قضیه محصوره: سور، موضوع، محمول، رابطه.

اهداف جزئی:

آنچه که بعد از پایان درس فراگیر باید بتواند:

- ۱- اقسام جملات را تشخیص دهد.
- ۲- چرا منطوق با جملات خبری سروکار دارد نه با جملات انشایی آن را بشناسد.
- ۳- قضیه را تعریف کند و اقسام قضیه را بشناسد.
- ۴- اقسام قضیه حملی را تشخیص دهد.
- ۵- سور قضیه کلی و سور قضیه جزئی را تشخیص دهد.

درس در یک نگاه

در این درس ابتدا به تعریف و معرفی «قضیه» می پردازیم سپس **قضیه** را به دو دسته **حملی و شرطی** تقسیم می نماییم و در ادامه به توضیح و دسته بندی **قضیه حملی** خواهیم پرداخت.

اصطلاحات:

قضیه: جمله خبری با معنا که قابلیت صدق و کذب دارد.

قضیه حملی: قضیه ای که در آن به ثبوت یا نفی چیزی برای چیزی حکم شود.

قضیه شرطی: قضیه ای که در آن به اتصال یا انفصال میان دونسبت حکم شود.

قضیه شخصی: اگر موضوع قضیه حملی ، مفهومی جزئی باشد آن را «**قضیه شخصی**» می نامیم.

قضیه محصوره: اگر موضوع قضیه حملی ، مفهومی کلی باشد آن را «**قضیه محصوره**» می نامیم

مادرس

درس نامه:

همان طور که در درسهای قبلی گفته شد «استدلال» رسیدن از «قضایای معلوم» به «قضایای مجهول» است و برای اینکه بتوانیم استدلال را بهتر بشناسیم باید ابتدا با «قضیه و اقسام» آن آشنا شویم.

اگر به شما بگویم:

- ۱- خوب درس بخوانید. ← «جمله امری»
- ۲- آیا دیروز به مدرسه رفته اید؟ ← «جمله پرسشی»
- ۳- زمین به دور خورشید می گردد. ← «جمله خبری صادق»
- ۴- خورشید به دور زمین می گردد. ← «جمله خبری کاذب»

جملات انشایی: خبری از عالم خارج نمی دهند؛ بلکه تمایلات، احساسات، خواسته ها و اموری از این دست را مطرح می کنند.

جملات خبری: درباره عالم خارج خبر می دهند.

جملات خبری صادق: با واقعیت مطابقت دارند.

جملات خبری کاذب: با واقعیت مطابقت ندارند.

تتها جملات خبری اند که قابلیت «صادق یا کاذب» بودن را دارند.

از آنجا که وظیفه «منطق» جلوگیری از «خطای اندیشه» است و جملات

انشایی مانند: «جملات امری، پرسشی» را نمی توان «صادق یا کاذب»

دانست، این دسته از جملات در منطق بررسی نمی شوند.

تعریف قضیه :

به جملات با معنایی که درباره چیزی خبر می دهند و می توانیم درباره صدق یا کذب آنها سخن بگوییم «قضیه» می گویند.

جملات انشایی

جملات خبری

رابطه جمله در ادبیات فارسی و قضیه:

در ادبیات فارسی دو دسته جمله وجود دارد:

جملات انشایی : خبری از عالم خارج نمی دهند؛ بلکه تمایلات، احساسات، خواسته ها و اموری

از این دست را مطرح می کنند. مانند: «جملات امری، پرسشی، امر، نهی، آرزویی «دعایی»، تعجبی، ندا»

«جملات انشایی در منطق بررسی نمی شود؛ زیرا وظیفه منطق جلوگیری از خطای اندیشه است

و جملات انشایی را نمی توان صادق یا کاذب دانست».

www.

جملات خبری :

درباره عالم خارج خبر می دهند. جملات خبری صادق با واقعیت مطابقت دارند و جملات خبری کاذب با واقعیت مطابقت ندارند .

قضیه در منطق تنها جملات خبری را در بر میگیرد و «جملات انشایی» هیچ کدام قضیه نیستند.

قضیه همان تصدیق است

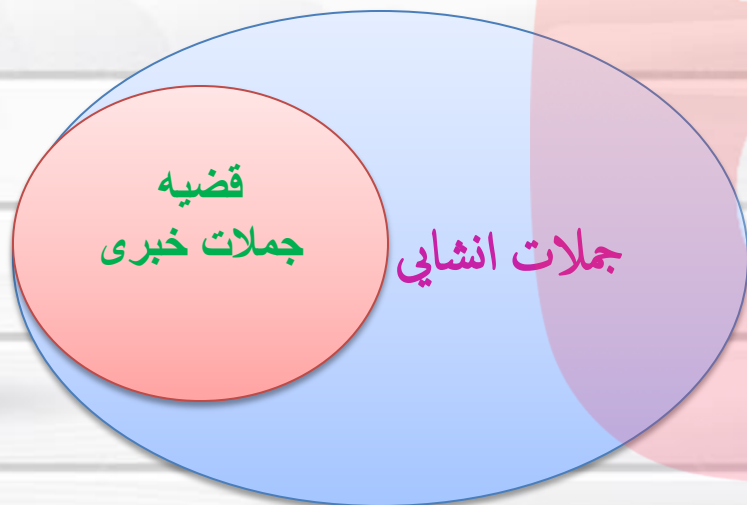
وقتی در تعریف قضیه می گوئیم «جملات خبری معنادار» با وصف «معنادار» جملاتی را که ظاهری همچون جمله خبری دارند اما دارای معنا نیستند از قضایا خارج می کنیم و جملات بی معنا قضیه محسوب نمی شوند. مانند «روز شنبه شجاع است».

مادری درس

قضیه در منطق و جمله در ادبیات فارسی رابطه «عموم خصوص مطلق» دارند.

جمله در ادبیات: عام قضیه در منطق: خاص

جمله خبری
معنادار
قابل صدق و کذب
تصدیق

قضیه:

امای درس

اقسام قضیه:

قضیه حملی: قضیه ای که در آن به «ثبوت یا نفی» چیزی برای چیزی حکم شود. مانند: «هر تلاشگری موفق می شود».

قضیه شرطی: قضیه ای که در آن به «اتصال یا انفصال» میان دو نسبت حکم شود: مانند: «اگر تلاش کنی موفق می شوی».

مای درس

قضیه حملی :

قضایای حملی همان جملات خبری در ادبیات اند .

موضوع

محمول

رابطه

قضایای حملی دارای سه جزء هستند:

است

تلاشگر

علی

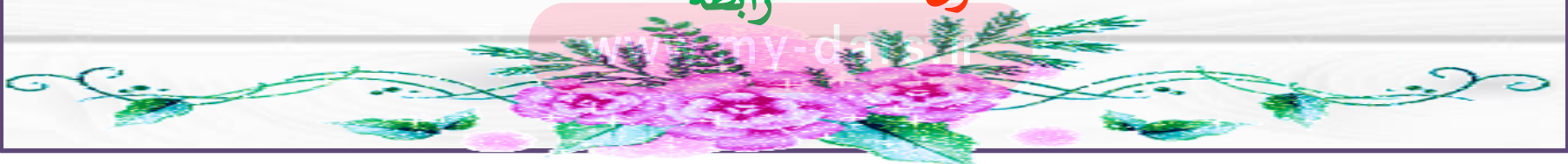
گروه آموزشی عصر

رابطه

محمول

موضوع

www.my-dars.ir

تطبیق اجزای قضیه در ادبیات با اجزای قضیه در منطق:

اجزای قضیه در منطق	اجزای جمله خبری در ادبیات
موضوع	نهاد
محمول	مسند
رابطه	فعل ربطی

اجزای قضیه در ادبیات: ← علی تلاشگر است.

نهاد مسند فعل ربطی

اجزای قضیه در منطق: ← علی تلاشگر است.

موضوع محمول رابطه

کیفیت = کیف

رابطه = نسبت

فعل ربطی = فعل اسنادی

در صورتی که رابطه قضیه «ایجابی» باشد. مانند «است» قضیه را **موجبه** می نامند. «فعل مثبت»

در صورتی که رابطه قضیه «سلبی» باشد. مانند «نیست» قضیه را **سالبه** می نامند. «فعل منفی»

رابطه «ایجابی» و «سلبی» را «کیفیت قضیه» می گویند.

اقسام قضیای حملی:

۱- **قضیه شخصی**: اگر موضوع قضیه «یک شخص یا شی یا مجموعه معین و مشخص» باشد آن قضیه را شخصی می گویند به عبارت دیگر «اگر موضوع قضیه مفهوم جزئی» باشد آن **قضیه شخصی** محسوب می شود. مانند: «علی درس خوان است»

۲- **قضیه محصوره**: اگر موضوع قضیه «یک شخص یا شی یا مجموعه معین و مشخص» نباشد آن قضیه را محصوره می گویند به عبارت دیگر «اگر موضوع قضیه مفهوم کلی» باشد آن قضیه محصوره محسوب می شود. مانند:

«دانش آموزان درس می خوانند»

تعریف سور: **قیدی** که بر سر **قضیه** می آید و دامنه مصادیق موضوع را تعیین می کند

گروه آموزشی عصر

«هیچ» «هر»

کلی

سور:

«بعضی»

جزئی

جزئی باشد: قضیه شخصی است.

موضوع قضیه:

کلی باشد: قضیه محصوره است.

«بعضی» باشد قضیه «جزئی» است.

سور قضیه محصوره:

«هر» یا «هیچ» قضیه «کلی» است.

مای درس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

اقسام قضیه محصوره:

۱- موجبہ کلیہ: « هر الف ب است » ۲: موجبہ جزئی: « بعضی الف ب است »

نشانه موجبہ فعل مثبت: مانند «است»

۳- سالبہ کلیہ: « هیچ الف ب نیست » ۴: سالبہ جزئی: « بعضی الف ب نیست »

نشانه سالبہ فعل منفی: مانند «نیست»

معنی نسب: نسبت یا کیفیت = موجبہ و سالبہ = فعل مثبت و منفی

معنی سور: سور یا کمیت = کلی و جزئی = همه، بعضی، برخی

سوالات:

۱- اقسام قضیه را نام ببرید: حملی و شرطی

۲- جملات خبری صادق و جملات خبری کاذب را تعریف کنید. جملات خبری صادق با واقعیت مطابقت دارند و جملات خبری کاذب با واقعیت مطابقت ندارند

۳- قضیه محصوره را با ذکر مثال تعریف کنید. اگر موضوع قضیه، کلی باشد مانند «هر الف ب است»

سوالات:

جاهای خالی را با استفاده از کلمات مناسب کامل کنید:

- ۱- قضیه ای که در آن به ثبوت یا نفی چیزی برای چیزی حکم شود قضیه.....نام دارد . **حملی**
- ۲- قضیه ای که در آن به اتصال یا انفصال میان دونسبت حکم شود.قضیهنام دارد. **شرطی**
- ۳- اگر موضوع قضیه ، به ترتیب کلی و جزئی باشد به آنو.....می گویند. **محصوره ، شخصیه**
- ۴- قیدی که بر سر قضیه می آید و دامنه مصادیق موضوع را تعیین می کندنامیده می شود. **سور**

سوالات:

تعیین کنید کدام عبارت صحیح و کدام غلط می باشد.

- ۱- قضیه حملی از جهت کیفیت به دو دسته ی موجبه و سالبه تقسیم می شود. **درست**
- ۲- قضیه « ایران از کشورهای آسیایی است » یک شخصیه است. **درست**
- ۳- اگر موضوع قضیه ای جزئی باشد به آن «قضیه محصوره» می گویند **نادرست**
- ۴- سور «هر» یا «هیچ» نشانه جزئی بودن قضیه است. **نادرست**

خدایا چنان کن سرانجام کار تو خوشنود باشی ما رستگار.

از حسن توجه شما سپاسگزارم

شریفی پور

پایان

